הִלְכוֹת פֶּסַח סִימָן תסז

(נא) רַק כְּדֵי (כג) נְטִילָה, וְהָכִי נָהוּג: **יב** (נב) * [ס]**אִם** (כג) **מָלְגוּ** (פֵּרוּשׁ שֶׁהִרְתִּיחוּהוּ בְּמַיִם לְהַעֲבִיר הַנּוֹצָה) **תַּרְנְגֹלֶת וְאַחַר כָּךְ מָצְאוּ בַּמַּיִם גַּרְעִין חִטָּה** (כד) **בְּקוּעָה,** (נג) **אֲסוּרָה** (כה) **הַתַּרְנְגֹלֶת.** * [ע]**וְאִם נִמְצֵאת חִטָּה בְּקוּעָה אוֹ לֶחֶם חָמֵץ בִּכְלִי שֶׁל מַיִם** (נד) **וְאֵין בּוֹ כְּדֵי לִתֵּן טַעַם,** [פ]**שֶׁהַמַּיִם צוֹנְנִים, וּבִשְּׁלוּ בְּאוֹתָם מַיִם תַּבְשִׁיל אוֹ לָשׁוּ עִסָּה,** (נה) **מֻתָּר,** [צ]**וְיֵשׁ מִי** (כו) [כו] **שֶׁאוֹסֵר** (נו) **אִם הוּא בְּתוֹךְ הַפֶּסַח.**

ס טוּר בְּשֵׁם רַאֲבַ״ן (סי׳ ט). ע שֵׁם בְּשֵׁם אֲבִי הָעֶזְרִי (סי׳ תיח). פ דְּתַרְתֵּי בְּעִינַן שֶׁיְּהֵא יוֹתֵר מִשִּׁשִּׁים וְשֶׁיִּהְיוּ הַמַּיִם צוֹנְנִים. צ כֵּן פֵּרֵשׁ הַבַּיִת יוֹסֵף (ד״ה מעשה ונמצאת) דִּבְרֵי הַטּוּר דְּמַתִּיר לְדַעַת הָרֹא״ש (פ״ב סי׳ כה).

בְּאֵר הֵיטֵב

מַהֲרַ״ם מִלּוּבְלִין סִימָן ע״ח מַעֲשֶׂה בְּאֶחָד שֶׁלָּקַח כְּרוּב מֵהֶחֲבִיּוֹת בִּקְעָרָה וְהוֹלִיכוֹ לְמָקוֹם אַחֵר וְשָׁם נִמְצָא חִטָּה עָלָיו, וְהִתִּיר הַכְּרוּב שֶׁבֶּחֲבִיּוֹת דְּאָמְרִינַן כָּאן נִמְצָא כָּאן הָיָה, עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ. וְכָתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם (שם) אֲבָל אִם נִמְצָא חִטָּה בֶּחָבִית, אַף הַכְּרוּב שֶׁבַּקְּעָרָה אָסוּר דְּאָמְרִינַן שֶׁמָּא הָיְתָה הַחִטָּה מִקֹּדֶם לָכֵן בֶּחָבִית, דְּהָוֵי מִזְּמַן לִזְמַן בַּחֲדָא חֲתִיכָה מַחְזְקִינַן אִסּוּרָא כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ. וְעַיֵּן סָעִיף קָטָן כ״ה בְּמָגֵן אַבְרָהָם שֶׁכָּתַב וְאִם סִלְּקוּהוּ לְמָקוֹם אַחֵר וְנִמְצָא עַל גַּבֵּי חִטָּה אָמְרִינַן עַתָּה נָפְלָה דְּהָוֵי מִמָּקוֹם לְמָקוֹם, עַיֵּן סָעִיף קָטָן ל׳: (כג) **נְטִילָה.** אֲפִלּוּ בְּמַצָּה אֲפוּיָה וַאֲפִלּוּ אִיכָּא שִׁשִּׁים בָּעִינַן כְּדֵי נְטִילָה: **יב** (כג) **מָלְגוּ.** סְתָם מְלִיגָה הִיא בִּכְלִי שֵׁנִי. רוֹקֵחַ (סי׳ רצא) וְעַיֵּן סִימָן תמ״ז סָעִיף ג׳ בְּהַגָּ״ה. [וְאֶפְשָׁר כָּאן מִטַּעַם עֵרוּי אָתֵי עָלָה, וְלֹא קְרָאָהּ הַמָּרְדְּכַי (פ״ב סי׳ תקסח) כְּלִי שֵׁנִי אֶלָּא מִשּׁוּם הַקְּעָרָה, וּלְדִינָא אִם הַיָּד סוֹלֶדֶת בּוֹ אֲסוּרָה דְּהָא בְּחָמֵץ הַפּוֹסְקִים אוֹסְרִין אֲפִלּוּ בְּצוֹנֵן. חֹק יַעֲקֹב (ס״ק לג)]: (כד) **בְּקוּעָה.** מִדְּלֹא הִגִּיהַּ הָרַב כָּאן כְּדִלְעֵיל סָעִיף ט׳ לֶאֱסֹר אֲפִלּוּ אֵינָהּ בְּקוּעָה, אֶפְשָׁר מִשּׁוּם דְּהָכָא כֵּיוָן דְּאִיכָּא עוֹד סְפֵיקָא שֶׁמָּא אַחַר כָּךְ נָפְלָה לֹא מַחְמְרִינַן כֻּלֵּי הַאי. אָכֵן הַטַּ״ז (ס״ק טו) כָּתַב דְּהָרַב אָזֵיל לְשִׁיטָתוֹ לֶאֱסֹר אֲפִלּוּ אֵינָהּ בְּקוּעָה כֹּל שֶׁנִּתְרַכְּכָה, אַךְ כָּאן מֻתָּר לִמְכֹּר לְאֵינוֹ יְהוּדִי בְּאֵינָהּ בְּקוּעָה דְּהָוֵי סְפֵק סְפֵיקָא שֶׁמָּא לֹא נִתְחַמֵּץ וְשֶׁמָּא אַחַר כָּךְ נָפְלָה, דְּלֹא מַחְמְרִינַן אֶלָּא בְּחַד סְפֵיקָא כְּהַהִיא דְּסָעִיף ט׳, עַיֵּן שָׁם. וְהַחֹק יַעֲקֹב (ס״ק כו) מֵקַל אֲפִלּוּ בְּהַאי דְּסָעִיף ט׳ לִמְכֹּר לְאֵינוֹ יְהוּדִי, עַיֵּן סָעִיף קָטָן י״ח: (כה) **הַתַּרְנְגֹלֶת.** דְּאָמְרִינַן שֶׁמָּא הָיְתָה הַחִטָּה בְּמַיִם בִּשְׁעַת מְלִיגָה, דְּלֹא אָמְרִינַן כָּאן נִמְצָא וְכָאן הָיָה אֶלָּא מִמָּקוֹם לְמָקוֹם אוֹ מַחֲתִיכָה לַחֲתִיכָה כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ סָעִיף קָטָן כ״א, אֲבָל בְּמָקוֹם אֶחָד כְּגוֹן בִּמְלִיגָה דְּיֵשׁ לְסַפֵּק בַּזְּמַן וְלוֹמַר שֶׁמָּא הָיְתָה הַחִטָּה בְּמַיִם קֹדֶם לָכֵן, לֹא אָמְרִינַן הַשְׁתָּא נָפְלָה, וְעַיֵּן חֹק יַעֲקֹב (ס״ק לה). [דְּהוּרַע חֶזְקַת הַתַּרְנְגֹלֶת שֶׁבְּוַדַּאי הָיְתָה בְּמַיִם מְחֻמָּצִים, וּמִטַּעַם זֶה אוֹסֵר הָרוֹקֵחַ (סי׳ רפט) מַצָּה שֶׁנִּמְצָא בָּהּ חִטָּה וְאֵינוֹ יוֹדֵעַ אִי נִתְחַמְּצָה בְּאֵיזֶה עִסָּה אִי לָאו. וְהִתִּיר שְׁאָרֵי מַצּוֹת. (ח״י) [טַ״ז (ס״ק יד)] עַיֵּן שָׁם: (כו) **שֶׁאוֹסֵר.** עַיֵּן מָה שֶׁכָּתַבְנוּ בְּסָעִיף קָטָן כ׳:

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

דְּאוֹרַיְיתָא יֵשׁ לְהַחְמִיר. וְעַיֵּן שָׁם בְּסִימָן מ״א שֶׁמָּה שֶׁכָּתַב הַבַּ״ח (סי׳ תסא ס״ח) שֶׁחָמֵץ שֶׁנָּגַע בַּתַּנּוּר בְּמַצָּה אוֹסֵר הַכֹּל, הַבַּ״ח לְשִׁיטָתוֹ (שו״ת סי׳ נד) דַּאֲפִלּוּ בְּכָחוּשׁ אָסוּר, אַךְ לְפִי מָה שֶׁכָּתַבְנוּ אִם נֶאֱפָה כָּרָאוּי כְּשֶׁנָּגַע הַחָמֵץ, אֵינוֹ אוֹסֵר רַק כְּדֵי נְטִילָה, וְהוּא הַדִּין בְּמַצָּה שֶׁנִּתְכַּפְּלָה דִּינָא הָכִי. וּמֵהַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ (סי׳ תסא ס״ה) מַשְׁמַע דְּאַף כְּשֶׁלֹּא נֶאֱפָה כָּרָאוּי אֵינוֹ אוֹסֵר אֶלָּא כְּדֵי נְטִילָה, וְלַעֲנִיּוּת דַּעְתִּי יֵשׁ לְחַלֵּק כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ, עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן בְּתוֹרַת יְקוּתִיאֵל סִימָן צ״א (סק״ג) בְּאֹרֶךְ, וְעַיֵּן לְעֵיל סִימָן תס״א (ס״ק יא) מַה שֶׁכָּתַבְנוּ בְּשֵׁם וְשָׁב הַכֹּהֵן סוֹף סִימָן מ״א. וְעַיֵּן בְּשׁוּ״ת בֵּית אֶפְרַיִם סִימָן מ״ב בְּדִבְרֵי הַטַּ״ז (ס״ק יב) וְהַלְּבוּשׁ וְהָאֵלִיָּה רַבָּה (ס״ק כח) בְּעִנְיָן זֶה, וְעַיֵּן מָה שֶׁכָּתַב בְּאֵר הֵיטֵב בְּשֵׁם תְּשׁוּבַת מַהֲרַ״ם, וּכְהָאי גַּוְנָא כָּתַב בְּשׁוּ״ת פְּנֵי יְהוֹשֻׁעַ כְּתַב יָד (ח״ב סי׳ יא) בְּאֶחָד שֶׁהוֹצִיא מַשְׁקִין מִן הַחָבִית בְּפֶסַח לְתוֹךְ הַכְּלִי וְהַכְּלִי לֹא נִבְדַּק וְאַחַר כָּךְ מָצְאוּ גַּרְגַּר חִטָּה בַּכְּלִי, אָז מָה שֶׁבֶּחָבִית לֹא נֶאֱסָר, עַיֵּן שָׁם: **יב** [כו] **שֶׁאוֹסֵר.**

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

חָמֵץ בְּפֶסַח בְּמַשֶּׁהוּ, אֲבָל קֹדֶם הַפֶּסַח נִתְבַּטֵּל טַעַם הַחִטָּה בְּשִׁשִּׁים. וַאֲפִלּוּ הָכִי כְּדֵי נְטִילָה צָרִיךְ לִטֹּל מִמֶּנָּה, דִּילְמָא לֹא פָּלְטָה רַק בִּסְבִיבוֹתֶיהָ: (נא) **רַק כְּדֵי נְטִילָה.** אֲפִלּוּ נִמְצֵאת בְּמַצָּה אֲפוּיָה דַּי (לד) בִּכְדֵי נְטִילָה: **יב** (נב) **אִם מָלְגוּ וְכוּ׳.** אַף דְּנִתְבָּאֵר בְּיוֹרָה דֵעָה סִימָן ס״ח סָעִיף י״א דְּאֵין לִמְלֹג אֲפִלּוּ בִּכְלִי שֵׁנִי, הָכָא מַיְירֵי שֶׁנִּמְלַח מִקֹּדֶם עַל גַּבֵּי הַנּוֹצָה [פְּרִי מְגָדִים (מש״ז ס״ק יג)]: (נג) **אֲסוּרָה הַתַּרְנְגֹלֶת.** דְּאָמְרִינַן שֶׁמָּא הָיְתָה הַחִטָּה בַּמַּיִם בִּשְׁעַת מְלִיגָה, דְּלֹא אָמְרִינַן כָּאן נִמְצָא וְכָאן הָיָה אֶלָּא לְעִנְיַן מִמָּקוֹם לְמָקוֹם אוֹ מַחֲתִיכָה לַחֲתִיכָה וְכַנַּ״ל בְּסָעִיף י״א. אֲבָל בְּמָקוֹם אֶחָד כְּגוֹן דְּיֵשׁ לְסַפֵּק בַּזְּמַן וְלוֹמַר שֶׁמָּא הָיְתָה הַחִטָּה בַּמַּיִם קֹדֶם לָכֵן, לֹא אָמְרִינַן הַשְׁתָּא נָפְלָה. וְהִנֵּה הַמְחַבֵּר כָּתַב כָּאן חִטָּה בְּקוּעָה וְהָרַמָּ״א לֹא הִגִּיהַּ עַל זֶה כְּלוּם כְּמוֹ שֶׁהִגִּיהַּ לְעֵיל בְּסָעִיף ט׳. (לה) יֵשׁ אוֹמְרִים דְּכָאן מוֹדֶה לְהַמְחַבֵּר דְּדַוְקָא בְּקוּעָה וְלֹא בְּנִתְרַכְּכָה מִשּׁוּם דְּיֵשׁ עוֹד סָפֵק שֶׁמָּא עַכְשָׁו נָפַל, (לו) וְיֵשׁ אוֹמְרִים דְּהָרַמָּ״א סָמַךְ אַהֲגָהָתוֹ לְעֵיל בְּסָעִיף ט׳, וְכֵן מַשְׁמַע בַּטַּ״ז (ס״ק טו) דְּלֹא הִתִּיר בְּעִנְיָנֵנוּ בְּנִתְרַכְּכוּ רַק בַּהֲנָאָה וְלֹא בַּאֲכִילָה. אָכֵן מָצָאתִי בְּבֵית מֵאִיר דְּדִין זֶה שֶׁסָּתַם הַמְחַבֵּר (לז) בְּמַחֲלֹקֶת שְׁנוּיָה (לְבַד הַדֵּעָה שֶׁמֻּזְכָּר בְּהָרַמָּ״א), וְעַל כֵּן נִרְאֶה לַעֲנִיּוּת דַּעְתִּי [א]דְּהַסּוֹמֵךְ לְהַתִּיר בָּזֶה בְּנִתְרַכְּכָה (לח) בִּכְלִי שֵׁנִי אַף לַאֲכִילָה לֹא הִפְסִיד. וְאִם לֹא נִתְרַכְּכָה אֲפִלּוּ אִם הָיְתָה הַמְּלִיגָה בִּכְלִי רִאשׁוֹן גַּם כֵּן מֻתָּר: (נד) **וְאֵין בּוֹ וְכוּ׳ שֶׁהַמַּיִם צוֹנְנִים.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר (לט) וְהַמַּיִם צוֹנְנִים, דְּתַרְתֵּי בָּעֵי שֶׁהֶחָמֵץ מוּעָט שֶׁאֵין בּוֹ שִׁעוּר לִתֵּן טַעַם בַּמַּיִם שֶׁיֵּשׁ שִׁשִּׁים בַּמַּיִם כְּנֶגְדּוֹ וְגַם שֶׁהַמַּיִם צוֹנְנִים, וְלָכֵן מְקִלִּינַן אֲפִלּוּ תּוֹךְ הַפֶּסַח דְּכֵיוָן דְּמַשֶּׁהוּ מִדְּרַבָּנָן לֹא מַחְמְרִינַן בְּצוֹנֵן: (נה) **מֻתָּר.** וְאִם יָדוּעַ (ק) שֶׁנִּשְׁרָה הַחִטָּה מֵעֵת לְעֵת בַּמַּיִם אָסוּר דְּכָבוּשׁ כִּמְבֻשָּׁל. וַאֲפִלּוּ אִם יֵשׁ לְסַפֵּק שֶׁמָּא נִשְׁרָה מֵעֵת לְעֵת בַּמַּיִם גַּם כֵּן דַּעַת (קא) אֵיזֶה אַחֲרוֹנִים לְהַחְמִיר. וּמִכָּל מָקוֹם בְּחִטָּה שֶׁאֵינָהּ בְּקוּעָה רַק נִתְרַכְּכָה (קב) אֵין לְהַחְמִיר בִּסְפֵקָא. וַאֲפִלּוּ בְּחִטָּה בְּקוּעָה דַּוְקָא כְּשֶׁנִּמְצְאָה הַחִטָּה וְאַחַר כָּךְ בִּשְּׁלוּ בְּאוֹתָן מַיִם, אֲבָל אִם נִמְצֵאת הַחִטָּה בַּמַּיִם אַחַר שֶׁבִּשְּׁלוּ (קג) יֵשׁ לְהָקֵל בְּאִסּוּר מַשֶּׁהוּ, דִּסְפֵק סְפֵקָא הוּא שֶׁמָּא נָפְלָה הַחִטָּה אַחַר כָּךְ וְאִם תִּמְצֵי לוֹמַר מִקֹּדֶם, שֶׁמָּא לֹא נִשְׁרָה מֵעֵת לְעֵת בַּמַּיִם וְלֹא הָוֵי כָּבוּשׁ דְּמֻתָּר לְדֵעָה זוֹ בְּצוֹנֵן. וַאֲפִלּוּ לְדַעַת הַיֵּשׁ מִי שֶׁאוֹמֵר דְּאוֹסֵר בְּצוֹנֵן תּוֹךְ הַפֶּסַח עַל כָּל פָּנִים בִּמְקוֹם הַדְּחָק אוֹ הֶפְסֵד מְרֻבֶּה אֵין לְהַחְמִיר וּכְדִלְקַמֵּיהּ: (נו) **אִם הוּא בְּתוֹךְ הַפֶּסַח.** דִּסְבִירָא לֵיהּ דְּאַף דִּבְצוֹנֵן אֵינוֹ נוֹתֵן טַעַם, מִכָּל מָקוֹם מַשֶּׁהוּ מִיהוּ אִיכָּא, וְלָכֵן תּוֹךְ הַפֶּסַח דְּאִסּוּרוֹ בְּמַשֶּׁהוּ אָסוּר. (קד) וְדַוְקָא כְּשֶׁנִּמְצָא הַחִטָּה וְאַחַר כָּךְ בִּשְּׁלוּ בְּאוֹתָן הַמַּיִם, אֲבָל

בֵּאוּר הֲלָכָה

שֶׁהָיְתָה בְּעִסָּה הַשְּׁלֵמָה וְאִם כֵּן נֶאֶסְרָה כֻּלָּהּ וְלֹא שַׁיָּךְ בָּזֶה לוֹמַר כָּאן נִמְצָא וְכוּ׳: **יב * אִם מָלְגוּ וְכוּ׳. עַיֵּן בַּטַּ״ז** (ס״ק יג) **שֶׁכָּתַב דִּסְתָם מְלִיגָה בִּכְלִי שֵׁנִי. וְהִנֵּה לְפִי מָה שֶׁכָּתַב הַמְחַבֵּר בְּיוֹרָה דֵעָה** סִימָן ס״ח (סי״א) **דִּבְדִיעֲבַד בִּכְלִי שֵׁנִי אֵינוֹ מַבְלִיעַ, לִכְאוֹרָה עַל כָּרְחֲךָ צָרִיךְ לוֹמַר דְּמַיְירֵי בִּכְלִי רִאשׁוֹן,** וְאִי מִשּׁוּם אִסּוּר דָּם מַיְירֵי שֶׁמָּלְחוּ עִם הַנּוֹצָה קֹדֶם הַמְּלִיגָה כְּמוֹ שֶׁהֶעְתַּקְתִּי בַּמִּשְׁנָה בְּרוּרָה (ס״ק נב) בְּשֵׁם הַפְּרִי מְגָדִים. **אַךְ אֶפְשָׁר דְּדַעַת הַמְחַבֵּר כְּהַיֵּשׁ מַחְמִירִין שֶׁהֵבִיא הָרַמָּ״א לְעֵיל בְּסִימָן תמ״ז סָעִיף ג׳ בַּהַגָּ״ה דַּאֲפִלּוּ בִּכְלִי שֵׁנִי אָסוּר,** וְכֵן מָצָאתִי בַּפְּרִי חָדָשׁ שֶׁמִּסְתַּפֵּק בְּדַעַת הַמְחַבֵּר. **וּבְעִקַּר דִּינָא דִּכְלִי שֵׁנִי דַּעַת הַפְּרִי חָדָשׁ לְהַחְמִיר בְּפֶסַח,** עַיֵּן שָׁם, וְעַיֵּן לְעֵיל בְּסִימָן תנ״א בַּמִּשְׁנָה בְּרוּרָה סָעִיף קָטָן י״א:

*** וְאִם נִמְצֵאת חִטָּה בְּקוּעָה וְכוּ׳. וּשְׁעוֹרָה בְּמַיִם עַיֵּן לְעֵיל בְּסִימָן תמ״ז**

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(לד) אַחֲרוֹנִים: **יב** (לה) חֹק יַעֲקֹב (ס״ק לד): (לו) שְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים: (לז) וְכֵן בְּחַיֵּי אָדָם (כלל קכב סי״ב) הֵבִיא דְּדַעַת הָרַשְׁבָּ״א (נדה ב: ד״ה אמר) שֶׁאֵין מַחֲזִיקִים מִזְּמַן לִזְמַן: (לח) וְגַם בְּאֵלִיָּה רַבָּה (ס״ק כח) מְצַדֵּד לְהָקֵל בִּכְלִי שֵׁנִי וְלִסְמֹךְ עַל הַפּוֹסְקִים דְּאֵין מַחֲזִיקִין מִזְּמַן לִזְמַן, וּבִפְרָט בְּנִתְרַכְּכָה בְּוַדַּאי יֵשׁ לִסְמֹךְ עַל זֶה: (לט) בְּאֵר הַגּוֹלָה (אות פ) וּמָגֵן אַבְרָהָם (ס״ק יט), וְהַמָּקוֹר לָזֶה נִרְאֶה דְּהוּא מֵאוֹר זָרוּעַ (ח״ד סי׳ רסט) הַמּוּבָא בְּבֵית יוֹסֵף (ד״ה מעשה ונמצאת). **וּבְבֵאוּר הַגְּרָ״א מְבָאֵר דִּלְדַעָה רִאשׁוֹנָה מִטַּעַם מַיִם צוֹנְנִים לְבַד מַתִּיר וַאֲפִלּוּ בְּאֵין בּוֹ שִׁשִּׁים:** (ק) פְּרִי חָדָשׁ וְאֵלִיָּה רַבָּה (סי׳ תמז ס״ק טו) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים: (קא) מָגֵן אַבְרָהָם (שם) וְעוֹד אֵיזֶה אַחֲרוֹנִים: (קב) עַיֵּן בִּפְרִי מְגָדִים (א״א ס״ק יט) שֶׁמְּפַקְפֵּק עַל הַמָּגֵן אַבְרָהָם וְכֵן בְּמַחֲצִית הַשֶּׁקֶל, וְעַל כָּל פָּנִים בְּנִתְרַכְּכָה בְּוַדַּאי אֵין לְהַחְמִיר, כֵּן נִרְאֶה לִי: (קג) כֵּן נִרְאֶה לַעֲנִיּוּת דַּעְתִּי פָּשׁוּט: (קד) נְהַר שָׁלוֹם (ס״ק יג) בְּדַעַת הַמְחַבֵּר וְגַם הַמָּגֵן אַבְרָהָם (סק״כ) בְּעַצְמוֹ מְצַדֵּד כֵּן בְּדַעַת הַמְחַבֵּר, **וּלְדִינָא אֵין נַפְקָא מִנַּהּ בָּזֶה שֶׁכְּבָר הִכְרִיעַ כֵּן הָרַמָּ״א בְּהַגָּהָתוֹ לְקַמֵּיהּ:**

ליקוטי דברי הרב: א] בשו״ע הרב (סל״ג) כתב שיש לחוש לדברי האוסרים בנתרככה, אם אין שם הפסד מרובה ולא מניעת שמחת יו״ט [ומשמע מדבריו שבמקום שיש הפסד מרובה או מניעת שמחת יו״ט יש להתיר בנתרככה גם אם היתה המליגה בכלי ראשון].

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

הִלְכוֹת פֶּסַח סִימָן תסז

הַגָּהּ: וְיֵשׁ מִי שֶׁמַּתִּיר אֲפִלּוּ בִּמְלִיגַת תַּרְנְגוֹלִים, מִשּׁוּם (נז) דְּאָמְרִינַן שֶׁמָּא אַחַר כָּךְ (כז) נָפְלָה לְשָׁם (תלודות אדם וחוה נתיב ה׳ חלק ה׳ ומהר״י ברונא). וְיֵשׁ מִי שֶׁאוֹסֵר (נח) בִּשְׁאָר בָּשָׂר וּמַתִּיר בְּתַרְנְגֹלֶת, (נט) מִכֹּחַ סְפֵק (כח) סְפֵקָא (מרדכי פרק כל שעה (סי׳ תקסא)). וּלְעִנְיַן מִנְהָג, נִרְאֶה לֶאֱסֹר בִּשְׁאָר בָּשָׂר אוֹ בְּחִטָּה (ס) שְׁלֵמָה אֲפִלּוּ בְּתַרְנְגֹלֶת. וְדַוְקָא אִם נִמְלְגוּ תַּרְנְגוֹלִים דְּהַיְנוּ שֶׁהָיוּ הַמַּיִם חַמִּין, אֲבָל אִם הָיוּ צוֹנְנִין (סא) וְשָׁרוּ שָׁם (כט) הַתַּרְנְגוֹלִים, (סב) אֵין לֶאֱסֹר מִסְּפֵקָא. וּבְמָקוֹם דְּאִיכָּא לְמֵימַר שֶׁמָּא נִתְעַכֵּל הַחִטָּה בַּתַּרְנְגֹלֶת, כְּגוֹן שֶׁהִיא שְׁבוּרָה (מהר״י ברונא), אֲפִלּוּ בִּמְלִיגָה יֵשׁ לְהַתִּיר מִכֹּחַ סְפֵק סְפֵקָא. מִיהוּ *אִם נִתְעָרְבוּ הַתַּעֲרוֹבוֹת וְיֵשׁ הֶפְסֵד מְרֻבֶּה וּמְנִיעַת שִׂמְחַת יוֹם טוֹב, יֵשׁ לְהָקֵל בְּכָל זֶה בִּסְפֵקוֹת אִסּוּר (ל) [ל] דְּרַבָּנָן שֶׁהוּא מַשֶּׁהוּ, (סג) וְיֵשׁ לְהַתִּיר שְׁאָר תַּבְשִׁילִין שֶׁיֵּשׁ בָּהֶן תַּעֲרוֹבוֹת

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

עַיֵּן בַּאֵר הֵיטֵב. וְכָתַב בְּפָנִים מְאִירוֹת חֵלֶק א׳ סִימָן ט״ו בְּעֻבְדָּא שֶׁשָּׁרוּ בָּשָׂר בְּפֶסַח וְאַחַר שֶׁלָּקְחוּ הַבָּשָׂר לָקְחוּ מֵי הַשְּׁרִיָּה לַחוּץ לִשְׁפֹּךְ לָאַשְׁפָּה מָצְאוּ שָׁם גַּרְעִין אֶחָר שֶׁל תְּבוּאָה, וְנִסְתַּפְּקוּ אִם הָיָה בְּעוֹד (הַמַּיִם) [הַבָּשָׂר] שָׁם, וְהֶעֱלָה דְּכָל שֶׁנָּטְלוּ הַמֵּי הַשְּׁרִיָּה לְמָקוֹם אַחֵר לִשְׁפֹּךְ וְשָׁם מָצְאוּ הַגַּרְעִין יֵשׁ לְהַכְשִׁיר בִּפְשִׁיטוּת, וְכֵן אִם בָּדְקוּ הַמַּיִם קֹדֶם שֶׁנָּתְנוּ הַבָּשָׂר וְלֹא רָאוּ שׁוּם חָמֵץ אוֹ חִטָּה וְאַחַר כָּךְ כְּשֶׁהוֹצִיאוּ הַבָּשָׂר לְאַחַר שָׁעָה מָצְאוּ בּוֹ הַחִטָּה, מֻתָּר הַבָּשָׂר. וְהֵיכָא שֶׁנּוֹשְׁאִים מַיִם בִּדְלָיִים מְכֻסִּים וְשָׁפְכוּ מִן הַדְּלִי לְמָקוֹם אַחֵר וְאַחַר כָּךְ מָצְאוּ חָמֵץ בַּדְּלִי הַזֶּה, אַף שֶׁיֵּשׁ אוֹסְרִים מִכָּל מָקוֹם יֵשׁ לִסְמֹךְ עַל דַּעַת הַתּוֹסָפוֹת (נדה ב. ד״ה מעת), בִּפְרָט שֶׁאִסּוּר מַשֶּׁהוּ דְּרַבָּנָן וְיֵשׁ כַּמָּה רַבְּוָותָא דִּסְבִירָא לְהוּ דְּצוֹנֵן אֵינוֹ אוֹסֵר. וְעַיֵּן בִּשְׁבוּת יַעֲקֹב חֵלֶק ב׳ סִימָן (ט״ו) [י״ט] שֶׁהִשִּׁיג עַל הַפָּנִים מְאִירוֹת בָּזֶה, עַיֵּן שָׁם: **[ל] דְּרַבָּנָן.** עַיֵּן בַּאֵר הֵיטֵב. וְכָתַב בְּשַׁעַר אֶפְרַיִם סִימָן ה׳ עוֹרֵב שֶׁהֵבִיא כַּף מְלֻכְלָךְ בְּשֻׁמָּן וְנָפַל הַכַּף לִקְדֵרָה, וּמֵחֲמַת סְפֵק חָלָב הָיָה שִׁשִּׁים, אַךְ מֵחֲמַת סָפֵק בְּמַשֶּׁהוּ דְּשֶׁמָּא לְקָחוֹ מִבֵּית אֵינוֹ יְהוּדִי, וְלִכְאוֹרָה יֵשׁ לְחַלֵּק בֵּין עִיר שֶׁרֻבָּהּ יִשְׂרָאֵל כו׳. וְאֵין שָׁם סִיּוּם הַתְּשׁוּבָה וְלַעֲנִיּוּת דַּעְתִּי לְהַתִּיר בָּזֶה דְּמַשֶּׁהוּ דְּרַבָּנָן, וּכְבָר מְבֹאָר אֶצְלִי בְּמָקוֹם אַחֵר שֶׁיֵּשׁ מָקוֹם לוֹמַר דְּחָמֵץ שֶׁל אֵינוֹ יְהוּדִי אוֹ שֶׁל הֶפְקֵר אֵינוֹ אוֹסֵר בְּמַשֶּׁהוּ, וַאֲפִלּוּ אִם תִּמְצֵי לוֹמַר שֶׁחָמֵץ בְּעַיִן שֶׁל אֵינוֹ יְהוּדִי אוֹסֵר בְּמַשֶּׁהוּ מִכָּל מָקוֹם כְּהַאי גַּוְנָא שֶׁאֲפִלּוּ תֹּאמַר שֶׁהַשֻּׁמָּן יֵשׁ בּוֹ בָּלוּעַ מֵחָמֵץ, מִכָּל מָקוֹם קָרוֹב לוֹמַר שֶׁלֹּא הָיָה בּוֹ טַעַם חָמֵץ וְלֹא נֶאֱסַר בְּמַשֶּׁהוּ בְּיַד הָאֵינוֹ יְהוּדִי אוֹ בְּפִי עוֹרֵב דְּלֹא שַׁיָּךְ אָז גְּזֵרַת חֲזַ״ל עַל כְּמוֹ סָפֵק סְפֵיקָא, וְהַבַּ״ח (ס״ט) מַחְמִיר בְּדִינִים אֵלּוּ וְהִשִּׁיג עַל הָרַב, עַיֵּן מָגֵן אַבְרָהָם (ס״ק כה). וְהָעִקָּר כְּדַעַת הָרַב וְכֵן הַסְכָּמַת הָאֵלִיָּה זוּטָא (ס״ק טז) וְהַטַּ״ז (ס״ק יז) בִּפְרָט אִם הַחִטָּה אֵינָהּ מְבֻקַּעַת פְּשִׁיטָא דְּאֵין לְהַחְמִיר כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר לְעֵיל. וּבְלֹא נִתְרַכְּכָה הַחִטָּה יֵשׁ לְהָקֵל בְּכָל עִנְיָן, וְכֵן הַסְכָּמַת הַבַּ״ח (ס״י) וְהָאַחֲרוֹנִים: **(ל) דְּרַבָּנָן.** כָּתַב

בַּאֵר הֵיטֵב

(כז) נָפְלָה. וְזֶה לְשׁוֹן בֵּית יוֹסֵף (ד״ה ומ״ש רבינו ולזה), וְרַבֵּנוּ יְרוּחָם (נתיב ה ח״ה) כָּתַב בְּשֵׁם הָרַשְׁבָּ״א אִם נִמְצָא חִטָּה בִּכְלִי שֶׁהֵדִיחוּ הַתַּרְנְגֹלֶת אָמְרִינַן כָּאן נִמְצָא וְכָאן הָיָה. עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ. וְהִקְשָׁה הַמָּגֵן אַבְרָהָם (ס״ק כא) מִדִּבְרֵי רַשְׁבָּ״א (בתשובה ח״א סי׳ קעו) עַצְמוֹ שֶׁפָּסַק דְּאִם נִמְצָא חִטָּה בְּמַצָּה אוֹסְרִין כָּל הָעִסָּה וְלֹא אָמְרִינַן הַשְׁתָּא נָפְלָה, וּמַסִּיק לָכֵן נִרְאֶה לִי דְּמַיְירֵי שֶׁמָּלְחוּ הַתַּרְנְגֹלֶת וְאַחַר כָּךְ הֵדִיחוּהוּ בִּכְלִי צוֹנֵן וְאַחַר כָּךְ נִמְצָא בַּכְּלִי חִטָּה וְיֵשׁ לָחֹשׁ שֶׁהָיְתָה בַּתַּרְנְגֹלֶת וְנִמְלְחָה עִמָּהּ, לְזֶה כָּתַב דְּלֹא חָיְישִׁינַן לְכָךְ דְּכֵיוָן שֶׁנִּמְצָא הַחִטָּה בַּכְּלִי לֹא אָמְרִינַן שֶׁהָיְתָה בַּתַּרְנְגֹלֶת דְּלֹא מַחְזְקִינַן אִסּוּר מִמָּקוֹם לְמָקוֹם אֲבָל בְּמַצָּה הָוֵי מִזְּמַן לִזְמַן כְּמוֹ שֶׁנִּתְבָּאֵר לְעֵיל, וְאִם כֵּן אֵין כָּאן מַחְלֹקֶת כְּלָל דְּלֹא כְּדַעַת רַמָּ״א. עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ. וְנִרְאֶה לִי דְּמַה שֶּׁכָּתַב דִּבְמַצָּה הָוֵי מִזְּמַן לִזְמַן כְּמוֹ שֶׁכָּתַב לְעֵיל, דְּמַיְירֵי שֶׁנִּשְׁאָר בְּיָדוֹ עִסָּה כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ לְעֵיל סָעִיף קָטָן כ״א, דְּאִם לֹא כֵן הָוֵי מִמָּקוֹם לְמָקוֹם, וְדוּ״ק: **(כח) סְפֵיקָא.** שֶׁמָּא עַתָּה נָפְלָה וְאִם תִּמְצֵי לוֹמַר הָיְתָה קֹדֶם בַּתַּרְנְגֹלֶת שֶׁמָּא נִתְעַכְּלָה. וְעַיֵּן מָגֵן אַבְרָהָם (ס״ק כב): **(כט) הַתַּרְנְגוֹלִים.** וְכָתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם (ס״ק כג) לָאו דַּוְקָא תַּרְנְגוֹלִים אֶלָּא הוּא הַדִּין בָּשָׂר, דְּהָא מַיְירֵי כָּאן בְּחִטָּה שְׁלֵימָה דְּלֵיכָא עִכּוּל. וּבְעוֹלַת שַׁבָּת (ס״ק יג) כָּתַב דִּלְרְבוּתָא נָקַט תַּרְנְגוֹלִים אַף דִּמְצוּיִין בּוֹ חִטִּים, אֲפִלּוּ הָכִי מִידֵי סְפֵיקָא לֹא נָפְקָא וְאָמְרִינַן שֶׁמָּא אַחַר כָּךְ נָפְלָה גַּם אִיכָּא עוֹד לְסַפֵּק שֶׁמָּא סְבִירָא לֵיהּ כְּמַאן דְּאָמַר דְּאֵינוֹ נוֹתֵן טַעַם כְּלָל בְּצוֹנֵן דְּהָוֵי

בֵּאוּר הֲלָכָה

בַּמָּגֵן אַבְרָהָם סָעִיף קָטָן ו׳ דְּהוּא נוֹתֵן טַעַם לִפְגָם, וְהָאַחֲרוֹנִים לֹא פְּלִיגִי עֲלֵיהּ שָׁם אֶלָּא בְּחִטִּים, עַיֵּן שָׁם:

*** אִם נִתְעָרְבוּ הַתַּעֲרוֹבוֹת וְיֵשׁ הֶפְסֵד מְרֻבֶּה וְכוּ׳. מַשְׁמַע מִזֶּה דְּתַבְשִׁיל רִאשׁוֹן אֵין לְהַתִּיר אֲפִלּוּ עַל יְדֵי הֶפְסֵד מְרֻבֶּה, ב] וְכֵן מַשְׁמַע בָּאַחֲרוֹנִים, אָכֵן בְּבֵאוּר הַגְּרָ״א מַשְׁמַע דְּמִטַּעַם הֶפְסֵד מְרֻבֶּה לְחוּד מַתִּיר, וַאֲפִלּוּ בְּחַמִּין, דְּנָקְטִינַן אָז כְּדֵעָה רִאשׁוֹנָה שֶׁבָּרַמָּ״א הַמַּתֶּרֶת בִּמְלִיגָה. וְצָרִיךְ לוֹמַר לְדִידֵיהּ דְּמַה שֶּׁמַּזְכִּיר הָרַמָּ״א תַּעֲרוֹבוֹת, הַיְינוּ דְּעַל יְדֵי תַּעֲרוֹבוֹת מָצוּי הֶפְסֵד מְרֻבֶּה, וְאִם כֵּן הָרַמָּ״א שֶׁכָּתַב תַּבְשִׁיל שֶׁל הַבָּשָׂר שֶׁנִּשְׁרָה בְּמַיִם, וְהַיְינוּ בְּצוֹנֵן, וְשָׁם מַתִּיר אֲפִלּוּ נִמְצָא הַחִטָּה בְּתוֹכוֹ בְּעוֹד שֶׁהַבָּשָׂר הָיָה שָׁרוּי בְּתוֹכוֹ, גַּם כֵּן הָעִקָּר מִשּׁוּם הֶפְסֵד מְרֻבֶּה. וְעַל כֵּן אִי אִתְרְמֵי שֶׁהָיָה הֶפְסֵד מְרֻבֶּה עַל יְדֵי תַּבְשִׁיל רִאשׁוֹן גַּם כֵּן מֻתָּר בְּצוֹנֵן, דְּסָמְכִינַן עַל הַדֵּעָה רִאשׁוֹנָה שֶׁבַּמְחַבֵּר הַמַּתֶּרֶת בְּצוֹנֵן,** וּבָזֶה יִהְיֶה מְתֹרָץ קֻשְׁיַת הַמָּגֵן אַבְרָהָם לְעֵיל בְּסִימָן תמ״ז סָעִיף קָטָן ט׳ דְּשָׁם בַּהַגָּ״הּ מַשְׁמַע דִּבְצוֹנֵן מֻתָּר וְהָכָא אוֹסֵר בְּצוֹנֵן, דְּשָׁם מַיְירֵי בִּמְקוֹם הֶפְסֵד מְרֻבֶּה, וְצָרִיךְ עִיּוּן:

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

אִם נִמְצָא אַחַר שֶׁבִּשְּׁלוּ אֵין לְהַחְמִיר בְּצוֹנֵן מִסְּפֵיקָא: **(נז) דְּאָמְרִינַן שֶׁמָּא וְכוּ׳.** רְצוֹנוֹ לוֹמַר כֵּיוָן (קה) דְּמַשֶּׁהוּ מִדְּרַבָּנָן מְקִלִּינַן בִּסְפֵקוֹ וְתָלִינַן שֶׁאַחַר כָּךְ נָפְלָה, וְהוּא הַדִּין אִם הַתַּרְנְגֹלֶת עֲדַיִן בַּמַּיִם אֶלָּא שֶׁהַמַּיִם נִצְטַנֵּן, (קו) תָּלִינַן שֶׁנָּפְלָה בְּעֵת שֶׁנִּצְטַנֵּן הַמַּיִם וּמֻתָּר לְדַעַת הַמַּתִּירִין בְּצוֹנֵן: **(נח) בִּשְׁאָר בָּשָׂר.** בִּכְהַאי גַּוְנָא שֶׁהִנִּיחוּהָ בְּחַמִּין אַחַר הַמְּלִיחָה וְהַהֲדָחָה וְאַחַר שֶׁלְּקָחוּהָ מִשָּׁם נִמְצָא שָׁם חִטָּה בְּקוּעָה, מַחֲזִיקִין מִזְּמַן לִזְמַן וְאָמְרִינַן שֶׁהָיְתָה שָׁם הַחִטָּה מִקֹּדֶם שֶׁלָּקְחוּ הַבָּשָׂר: **(נט) מִכֹּחַ סְפֵק סְפֵקָא.** שֶׁמָּא הָיְתָה בַּתַּרְנְגֹלֶת עַצְמָהּ וּכְבָר נִתְעַכְּלָה וְאֵין שַׁיָּךְ בָּהּ חִמּוּץ וְאִם תִּמְצָא לוֹמַר שֶׁאֵינֶנָּה מִתַּרְנְגֹלֶת שֶׁמָּא עַתָּה נָפְלָה. וְדֵעָה רִאשׁוֹנָה שֶׁל הַמְחַבֵּר סְבִירָא לֵיהּ דְּאַף בְּחִטָּה שֶׁהִיא מִתַּרְנְגֹלֶת שַׁיָּךְ בָּהּ חִמּוּץ: **(ס) שְׁלֵמָה.** דְּבִשְׁלֵמָה נָקְטִינַן דְּיֵשׁ בָּהּ חִמּוּץ מִפְּנֵי שֶׁנִּכָּר שֶׁלֹּא נִתְעַכֵּל: **(סא) וְשָׁרוּ שָׁם הַתַּרְנְגוֹלִים.** וּלְאַחַר שֶׁנִּלְקְחוּ מִשָּׁם הַתַּרְנְגוֹלִים מָצְאוּ שָׁם חִטָּה בְּקוּעָה אֲפִלּוּ שְׁלֵמָה. וְלָאו דַּוְקָא נָקַט תַּרְנְגוֹלִים, (קז) דְּהוּא הַדִּין שְׁאָר בָּשָׂר גַּם כֵּן אֵין לֶאֱסֹר מִסְּפֵקָא וְתָלִינַן שֶׁאַחַר לְקִיחַת הַבָּשָׂר מִשָּׁם נָפַל הַחִטָּה כֵּיוָן שֶׁהַמַּיִם הָיוּ צוֹנְנִין. וְיֵשׁ מַתִּירִין לְגַמְרֵי בְּצוֹנֵן: **(סב) אֵין לֶאֱסֹר מִסְּפֵקָא.** אֲבָל אִם בְּוַדַּאי הָיְתָה הַחִטָּה בְּשָׁעָה שֶׁנִּשְׁרָה הַבָּשָׂר בַּמַּיִם, דַּעְתּוֹ דְּיֵשׁ לִנְהֹג כְּדַעַת הַיֵּשׁ מִי שֶׁאוֹסֵר בְּצוֹנֵן בְּתוֹךְ הַפֶּסַח. וְעַיֵּן בַּלְּבוּשׁ (סי״א) וְטַ״ז (ס״ק טו) וְעוֹד (קח) אַחֲרוֹנִים שֶׁדַּעְתָּם כְּדֵעָה רִאשׁוֹנָה הַמֻּזְכָּר בַּמְחַבֵּר דְּאֵין לֶאֱסֹר בְּצוֹנֵן בְּכָל גַּוְנֵי, (קט) א] וְעַל כֵּן בִּשְׁעַת הַדְּחָק אוֹ בְּהֶפְסֵד מְרֻבֶּה יֵשׁ לִסְמֹךְ לְהָקֵל כְּדַעְתָּם, וּבִפְרָט אִם הַחִטָּה אֵינָהּ בְּקוּעָה רַק נִתְרַכְּכָה בְּוַדַּאי אֵין לְהַחְמִיר. וְכָל זֶה בְּחִטָּה אֲבָל (קי) פְּרוּסַת לֶחֶם אוֹ עִסָּה שֶׁנִּמְצֵאת בְּתוֹךְ הַמַּיִם, (קיא) כָּתְבוּ הָאַחֲרוֹנִים לֶאֱסֹר אַף בְּצוֹנֵן כִּי טֶבַע פְּרוּסַת הַלֶּחֶם וְהָעִסָּה לְהִתְפָּרֵר וְלִהְיוֹת נָמֵס בְּתוֹךְ הַמַּיִם: **(סג) וְיֵשׁ לְהַתִּיר שְׁאָר תַּבְשִׁילִין וְכוּ׳.** מַשְׁמַע הָא אוֹתוֹ תַּבְשִׁיל, אַף בְּהֶפְסֵד

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(קה) הַגְּרָ״א בְּבֵאוּרוֹ וְכֵן כָּתַב הַפְּרִי חָדָשׁ. וּלְדִבְרֵיהֶם מְדֻקְדָּק לְשׁוֹן הָרַמָּ״א, וּלְדִבְרֵיהֶם מְתֹרָץ קֻשְׁיַת הַמָּגֵן אַבְרָהָם (ס״ק כא): **(קו)** אַחֲרוֹנִים: **(קז)** מָגֵן אַבְרָהָם (ס״ק כג) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים: **(קח)** עַיֵּן בְּמָגֵן אַבְרָהָם (ס״ק יט) בְּשֵׁם מַהֲרַ״ל מִפְּרָג וְכֵן הוּא גַּם כֵּן דַּעַת הַפְּרִי חָדָשׁ: **(קט)** כֵּן הִכְרִיעַ הַמָּגֵן אַבְרָהָם בְּסָעִיף קָטָן י״ט שֶׁתָּלוּי לְפִי עִנְיַן שְׁעַת הַדְּחָק וְכֵן כָּתַב הַגְּרַ״ז (ס״ל), וְאֶפְשָׁר דְּגַם הָרַמָּ״א מוֹדֶה לָזֶה וְעַיֵּן בְּבֵאוּר הֲלָכָה (ד״ה אם): **(קי) לְאַפּוּקֵי לֶחֶם שָׁלֵם לֹא שַׁיָּךְ זֶה וְדִינוֹ כְּחִטָּה בְּקוּעָה: (קיא) פְּרִי חָדָשׁ וְחַיֵּי אָדָם** (כלל קכב סי״ז) **וְהַגְּרַ״ז** (סכ״ט), **וְעַיֵּן שָׁם דַּאֲפִלּוּ סִנּוּן לֹא מְהַנֵּי. וְנִרְאֶה לִכְאוֹרָה דְּדַוְקָא אִם בִּשְּׁלוֹ בַּמַּיִם לְאַחַר שֶׁנִּמְצָא הַלֶּחֶם, אֲבָל אִם נִמְצָא הַפְּרוּסָה לְאַחַר שֶׁבִּשְּׁלוֹ בַּמַּיִם דְּיֵשׁ סָפֵק שֶׁמָּא עַתָּה נָפַל אֵין לְהַחְמִיר בִּמְקוֹם הֶפְסֵד מְרֻבֶּה, [וְאַף דִּבְאֵשֶׁל אַבְרָהָם** (בפמ״ג) **בְּאוֹת כ״ד מַשְׁמַע דְּאַף אִם נִמְצָא מִתְּחִלָּה הַלֶּחֶם וְאַחַר כָּךְ בִּשְּׁלוֹ גַּם כֵּן מֻתָּר בִּמְקוֹם הֶפְסֵד מְרֻבֶּה, שָׁם הוּא דַּוְקָא לְעִנְיַן לְהַתִּיר שְׁאָר תַּבְשִׁילִין שֶׁיֵּשׁ בָּהֶן תַּעֲרוֹבוֹת מֵאוֹתוֹ תַּבְשִׁיל, וַאֲנַן אַיְירִינַן לְעִנְיַן תַּבְשִׁיל רִאשׁוֹן וּבִמְקוֹם הֶפְסֵד מְרֻבֶּה], וְכֵן מַשְׁמַע קְצָת בְּאֵלִיָּה רַבָּה סָעִיף קָטָן כ״ט עַיֵּן שָׁם, וּמִכָּל מָקוֹם צָרִיךְ עִיּוּן דְּאֶפְשָׁר דְּלֶחֶם גָּרַע טְפֵי:**

ליקוטי דברי הרב: א] בשו״ע הרב (ס״ל) כתב: והעיקר כסברא הראשונה [שאין לאסור בצונן]. ומכל מקום במקום שנהגו להחמיר אין לשנות אלא אם כן יש שם הפסד מרובה או שעת הדחק שאז יש להקל אפילו בחיטה בקועה. **ב]** וכן היא דעת שו״ע הרב (סל״ב) שאפילו במקום הפסד מרובה ומניעת שמחת יו״ט אין להתיר התבשיל הראשון, ואף להשהותו אסור.

Mishna Brura Menukad © Copyright Oz Vehadar - עוז והדר
Sacred Text - If printed do not throw away, requires genizah

מֵאוֹתוֹ תַּבְשִׁיל שֶׁל הַבָּשָׂר (לח) (סד) שְׁנִשְׂרָה בְּמַיִם אוֹ נִמְלַג, כָּךְ נִרְאֶה לִי: יג קאִם הִגְעִילוּ יוֹרָה מְחֻמֶּצֶת (סה) בַּת (נכ) ריוֹמָא (סו) וְיָרְדוּ הַמַּיִם (הַמְחֻמָּצִים) * לְבוֹר שבְּתוֹךְ (נג) הַפֶּסַח, אָסוּר לִשְׁתּוֹת מֵימָיו בְּפֶסַח (סז) בְּשִׁבְיל

ק טור וְהַמְּרַדְּכִי בְּפֶרֶק ב' דְּפְסָחִים (סי' תקסח). ר בֵּית יוֹסֵף (ד"ה מעשה שהגעילו). ש בֵּית יוֹסֵף (שם).

בְּאֵר הֵיטֵב

הָרוֹטֵחַ (סי' רצא) נִמְצָא בְּדָלִי מַיִם חֲתִיכַת חָמֵץ וְלֹא נוֹדַע כְּשֶׁלָּקְחוּ הַמַּיִם מֵהַדָּלִי אִם הָיָה בּוֹ חָמֵץ אוֹ לֹא וּכְשֶׁלּוֹ בּוֹ, וְהַתּוֹרְנוּ הַתַּבְשִׁיל אֵךְ הַמַּיִם שֶׁבַּדָּלִי נֶאֶסְרוּ, כִּי אֵינוֹ יְהוּדִי שֶׁהֲבִיא הַמַּיִם שֶׁמָּא נָתַן בּוֹ אוֹתָהּ שָׁעָה חָמֵץ, עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ. וְכָתַב הַט"ז (סק"ז יז) דְּבָרִים אֵלּוּ אֵין לָהֶם פֵּרוּשׁ וְנִרְאֶה שֵׁישׁ טָעוּת סוֹפֵר וְצָרִיךְ לוֹמַר, כְּשֶׁלָּקְחוּ מַיִם מֵהַבָּאֵר, וְהַכַּוָּנָה הִיא שֶׁאֲפִלּוּ מַיִם תְּחִלָּה מֵהַבָּאֵר לְבַשֵּׁל וְאַחַר כָּךְ שָׁאֲבוּ מַיִם בְּדָלִי וְנִמְצָא חָמֵץ בְּדָלִי, וְלֹא נוֹדַע אִם הָיָה חָמֵץ בַּבָּאֵר בְּשָׁעָה שֶׁשָּׁאַב לְבַשֵּׁל מִמֵּילָא בְּשֵׁל בְּמַיִם חֲמוּצִים, בָּזֶה פָּסַק שֶׁהַתַּבְשִׁיל מֻתָּר אֶלָּא שֶׁהַמַּיִם שֶׁבַּדָּלִי לְחוּד נֶאֱסָרִים, אֲבָל הַתַּבְשִׁיל מֻתָּר כִּי הָאֵינוֹ יְהוּדִי הַשּׁוֹאֵב לְדָלִי נָתַן הֶחָמֵץ בְּשָׁעָה הַהִיא אֲבָל אוֹתוֹ חָמֵץ לֹא הָיָה בְּבָאֵר כְּלָל. וְתָמֵהַּ עַל הַבַּיִת יוֹסֵף (ד"ה מעשה שהגעילו) שֶׁהֶעְתִּיק וְלֹא הִרְגִּישׁ בָּזֶה, וְאֵיךְ שֶׁיִּהְיֶה קָשֶׁה דְּמִסֹּמָא אִם הָיָה הֶחָמֵץ קֹדֶם שֶׁנִּתְבַּשֵּׁל הָיָה אָסוּר וְהָא חָמֵץ בְּצוֹנֵן אֵינוֹ אוֹסֵר, וְאֶפְשָׁר דְּסָבְרִינְהוּ לֵיהּ כְּדַשְׁכָּ"א (בהשמטה ח"א ס' קנו) דְּסָבְרִינְהוּ לֵיהּ גַּם בְּצוֹנֵן אוֹסֵר. אֲבָל אֲנַן סָבְרִינְהוּ לָן כְּהָרַא"ש (פ"ב סי' כה) וְהַשְׁתָּא דְּאֵין אוֹסֵר בְּצוֹנֵן. וְנִרְאֶה דְּאִם שָׁרָה הֶחָמֵץ בְּמַיִם צוֹנְנִים מַעַת לְעַת דְּאָסוּר לְכָלֵי עֶלְמָא דְּכִבּוּשׁ הָוֵי כְּמִבַּשֵּׁל, עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ. וְכֵן כָּתַב בַּ"ח (סי') וְרַשַׁ"ל (על השטרו). מַעֲשֶׂה בְּאֶחָד שֶׁנָּשַׁל לְתוֹךְ פִּיו חֲתִיכַת מַצָּה וַחֲתִיכַת תַּרְנְגוֹל וְאָכַל שְׁנֵיהֶם יַחַד וְהִרְגִּישׁ בְּפִיו שֵׁשׁ חִטָּה וְנָטַל הַמַּאֲכָל מִפִּיו וְרָאָה חִטָּה, וְאֵינוֹ נִכָּר אִם הָיָה בְּתוֹךְ הַמַּצָּה אוֹ בְּתוֹךְ הַתַּרְנְגוֹל, הַתַּרְנְגוֹל יֵשׁ לְהַתִּיר מִכֹּחַ סָפֵק סְפֵקָא שֶׁמָּא עַתָּה נָפַל לַתַּרְנְגוֹל בְּצוֹנֵן וְאִם תֹּאמַר לוֹמַר שֶׁהָיָה קֹדֶם שֶׁאָפָה דְּרַבָּנָן תֵּלִינַן לְקֻלָּא שֶׁהָיָה בְּתַרְנְגוֹל. וּמִכָּל מָקוֹם כְּדֵי נְטִילָה אָסוּר מִדִּינָא מֵאוֹתָהּ מַצָּה מִמָּקוֹם שֶׁנָּטַל הַחֲתִיכָה, וְעוֹד נִרְאֶה לִי דַּאֲפִלּוּ הָיָה חֲתִיכַת בָּשָׂר גַּם כֵּן שָׁרֵי, דְּלֹא מַחְזְקִינַן אִסּוּרָא מִמָּקוֹם לְמָקוֹם וְאִמְרִינַן הַשְׁתָּא נָפַל עַל הַבָּשָׂר בְּעוֹדוֹ צוֹנֵן וְאִם כֵּן גַּם הַמַּצָּה מֻתֶּרֶת. אֲבָל אִם הַבָּשָׂר הָיָה מְנֻחָּ בְּקֵעָרָה וְאָכַל מִתּוֹכָהּ, אוֹסֵר הַבָּשָׂר כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב לְעֵיל (סג"א ס"ק יח) דְּמִזְּמַן לְזַמֵּן מַחְזְקִינַן אִסּוּרָא דְּשָׁמָּא הָיָה בְּקֵעָרָה בְּשָׁעָה שֶׁעָרוּ הַבָּשָׂר לְתוֹכוֹ וּכְלֵי שֵׁנִי אוֹסֵר בְּפֶסַח, וְאִם נֹאמַר דְּהָנֵי סָפֵק סְפֵקָא הָוֵה בְּמַצָּה וְאִם תִּמְצֵי לוֹמַר בְּבָשָׂר שֶׁמָּא עַתָּה נָפַל, זֶה לֹא הָוֵי סָפֵק דְּאִם תֹּאמַר שֶׁהָיָה בְּמַצָּה צָרִיךְ אַתָּה לָאֱסֹר הַמַּצָּה וְזֶה לֹא אָמְרִינַן אֲפִלּוּ בְּאִסּוּר דְּרַבָּנָן וַאֲפִלּוּ בְּסָפֵק סְפֵקָא, וְאִם כֵּן הַבָּשָׂר וְהַמַּצָּה אֲסוּרִים. מִיהוּ עַל פִּי הָרֹב נִכָּר אִם נִתְבַּשְּׁלָה הַחִטָּה אוֹ נֶאֶפָּה עִמָּהּ אִם לָאו. וּמִיהוּ אִם טִלְטְלוּ הַקְּעָרָה מִמָּקוֹם לְמָקוֹם כְּשֶׁנִּצְטַנֵּן, תֵּלִינַן לְהָקֵל דְּלֹא מַחְזְקִינַן אִסּוּרָא מִמָּקוֹם לְמָקוֹם. מִכָּאן אֲבָרְהָם. (סי' כה): יג (נכ) יוֹמָא. עַיֵּן מִגֵּן אֲבָרְהָם (סק"ק כד) וּבְחַק יַעֲקֹב (סק"ק מב): (לח) שְׁנִשְׂרָה. עַיֵּן מִגֵּן אַבְרָהָם (סק"ק כד) וּבְחַק יַעֲקֹב (סק"ק מב): (נג) הַפֶּסַח. וְהַבַּ"ח (סי"ב) כָּתַב דְּאַף אִם נִתְעָרְבוּ קֹדֶם פֶּסַח בְּעִנְיַן שֶׁנִּתְבַּטְּלוּ בְּשִׁשִּׁים וְאַף עַל פִּי דְּהָוֵי גַּם כֵּן נוֹתֵן טַעַם בַּר נוֹתֵן טַעַם דְּהָתָרָא. מִכָּל מָקוֹם אֵין לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּאוֹתוֹ מַיִם לְכַתְּחִלָּה כֵּיוָן דְּאֶפְשָׁר לְמִצֹּא בְּקַל מַיִם אֲחֵרִים, וְכֵן כָּתוּב בְּיוֹרֶה דֵּעָה סִימָן צ"ה (ס"ג). וְטַ"ז (סק"ק יח) כָּתַב לְעִנְיָנוּת דִּבְרֵי גֶּרְשׁוֹנִי דְּכָאן לְמִעְבַּד אִסּוּר בְּדִיעֲבַד אֲפִלּוּ בְּדִיעֲבַד אֲפִלּוּ קֹדֶם לְפֶסַח, דְּהַמַּיִם הַמְחֻמָּצִים נִשְׁאֲרוּ לְמַעְלָה וְלֹא נִתְעָרְבוּ כִּי הֵם קַוִּי וְקַיְמֵי וּכְאִלּוּ הֵם בְּצֵין דְּמֵי, אֶלָּא אִם כֵּן שֶׁשָּׁאַב מִמְּקוֹם כְּמָה פְּעָמִים שֶׁעַל יְדֵי כָּךְ מִתְעָרֵב. עַיֵּן שָׁם. וּמִדְּמָה לְלֹא נִצּוֹר וְכַסָּה בְּיוֹרֶה דֵּעָה סִימָן צ"ב (סי"ב)

שַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה

מִשָּׁהוּ, וְאִם כֵּן עִתָּה שֶׁנֶּאֱמַר שֶׁהַמַּשֶּׁהוּ נָפַל לְתוֹךְ תַּבְשִׁיל שֶׁל יִשְׂרָאֵל אֵין זֶה אוֹסֵר דִּכְבָר פָּקַע שָׁם חָמֵץ מֵעָלָיו, וְדָמֵי לְחָמֵץ שֶׁנִּתְעָרֵב קֹדֶם פֶּסַח בְּשִׁשִּׁים דְּאֵינוֹ חוֹזֵר וְנֶעוֹר בְּפֶסַח. וְאַף חָמֵץ שֶׁל אֵינוֹ יְהוּדִי אָסוּר בַּהֲנָאָה לְיִשְׂרָאֵל כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הָרִיבַ"ש סִימָן ת', מִכָּל מָקוֹם כֵּיוָן שֶׁאֵין בּוֹ חוּמְרָא דְּבַל יֵרָאֶה וְגַם לֹא שַׁיָּךְ לֹא בְּדִיל בְּעוֹדוֹ בְּיַד הָאֵינוֹ יְהוּדִי, לֹא גָּזְרוּ עַל תַּעֲרֻבְתּוֹ לְאֱסֹר בְּמַשֶּׁהוּ, וְכֵיוָן שֶׁנִּתְבַּשֵּׁל אֵצֶל הָאֵינוֹ יְהוּדִי שׁוּב הָוֵי לֵיהּ כְּחָמֵץ שֶׁנִּתְבַּשֵּׁל קֹדֶם הַפֶּסַח דְּאֵינוֹ חוֹזֵר וְנֶעוֹר. וְעַיֵּן בְּשו"ת בֵּית יְהוּדָה סִימָן ט"ז אִם בְּאֶמְצַע הַשְּׁעוּדָה מְצָאוּ חִטָּה אַחַת מְבֻטֶּלֶת מִנַּחַת עַל הַמַּפָּה שֶׁעָל הַשֻּׁלְחָן וְאֵין יְרוּעַ אִם בְּשָׁעַת אֲכִילָה נָפְלָה מֵהַמַּבְשִׁילִין אוֹ הָיְתָה שָׁם מִקֹּדֶם וּמֵעֲלָמָא אֲתֵי, הָעֲמֵד הַתַּבְשִׁיל עַל חֶזְקָתוֹ כֵּיוָן שֶׁהַתַּבְשִׁיל לֹא הָיָה מֻנָּח עַל הַמַּפָּה כו'.

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

מֻרְכָּבָה וּמְנִיעַת שְׁמִחַת יוֹם טוֹב אָסוּר בְּסָפֵק אֶחָד דְּרַבָּנָן [וַעֲיַיִן בְּאוּר הֲלָכָה (ד"ה אם)], אָבַל בְּסָפֵק סְפֵקָא הַנִּזְכָּר לְעֵיל מֻתָּר אַף בְּלֹא הֶפְסֵד מֻרְכָּבָה. (קיג) וְכָל זֶה בְּסָפֵק סְפֵקָא דְּאִסּוּר מַשֶּׁהוּ שֶׁהוּא דְּרַבָּנָן, הָא בְּסָפֵק סְפֵקָא דְּאִסּוּר תּוֹרָה יֵשׁ לְהַתִּיר רַק בְּשֶׁהָיָה וּמִכָּל שֶׁכֵּן לְמֻכְרָה לְנָכְרִי אֲבָל לֹא בַּאֲכִילָה, וְדַוְקָא הֵיכָא דְּאֶפְשָׁר בְּשֶׁהָיָה שֶׁיִּתְקַלְקֵל עַל יְדֵי זֶה, מֻתָּר אַף בַּאֲכִילָה, וּבְפֶרֶט הֵיכָא דְּאִיכָּא הֶפְסֵד מֻרְכָּבָה בְּוַדַּאי אֵין לְהַחְמִיר: (סד) שְׁנִשְׂרָה בְּמַיִם אוֹ נִמְלַג. לָאו בַּחֲדָא גְּוָנָא (קיג) הוּא, דִּנְשָׂרָה הַבָּשָׂר בְּצוֹנֵן אַף אִם מָצְאוּ הַגְּרִיעִין בְּעוֹד הַבָּשָׂר שָׁם גַּם כֵּן מַתָּר, דְּיֵשׁ סָפֵק דְּרַבָּנָן דְּשָׁמָּא צוֹנֵן אֵין מַפְלִיט וּמַבְלִיעַ כְּלָל, וְנִמְלַג שֶׁהוּא בְּחַמִּין, מְיֵרֵי שֶׁמָּצְאוּ אַחַר כָּךְ חִטָּה בַּמַּיִם לְאַחַר שֶׁהִסִּירוּ הַבָּשָׂר אוֹ הַתַּרְנְגֹלֶת מִשָּׁם וּמֵתָר (קיד) אֲפִלּוּ נִמְלַג בִּכְלֵי רִאשׁוֹן, וּמִשַּׁעַם דְּיֵשׁ סָפֵק שֶׁמָּא עַתָּה נָפְלָה וְהוּא אִסּוּר מַשֶּׁהוּ שֶׁהוּא דְּרַבָּנָן, לְכָךְ מַתִּירִין בְּהֶפְסֵד מֻרְכָּבָה: יג (סה) בַּת יוֹמָא. (קטו) וּמֵיְירֵי שֶׁהִגְעִילוּ קֹדֶם זְמַן אִסּוּרוֹ דְּאִי לָאו הָכִי אֵין לְהַגְעִיל כְּלֵי שֶׁהוּא בֶּן יוֹמוֹ כַּמְבֹאָר לְעֵיל בְּסִימָן תנ"ב (ס"א), וְנָקֵט הַמְחַבֵּר בֶּן יוֹמוֹ דְּאִם הָיְתָה בַּת יוֹמָא (קטז) א]אַף הַמַּי הַגְּעָלָה עַצְמָן מֻתָּרִין בְּפֶסַח, כֵּיוָן שֶׁהִגְעִילוּ קֹדֶם פֶּסַח וְהֵם אֵינָם בְּנֵי יוֹמָן כַּמְבֹאָר לְעֵיל בְּסִימָן תנ"א (סכ"א ומשנ"ב ס"ק קכב) וְסִימָן תמ"ז סָעִיף ה' בַּהַגָּ"ה (משנ"ב ס"ק נח) עַיֵּן שָׁם. וְדַע דְּאִם הַהַגְעָלָה הָיָה בְּתוֹךְ הַפֶּסַח, אָז אֲפִלּוּ אִם הַיּוֹרָה אֵינָהּ בַּת יוֹמָא (קיז) אָסוּר הַמַּיִם שֶׁבַּבּוֹר לְדַעַת רַמָּ"א לְעֵיל בְּסִימָן תמ"ז סָעִיף י' בַּהַגָּ"ה: (סו) וְיָרְדוּ וְכוּ' בְּתוֹךְ הַפֶּסַח. הֵינוּ הַיְרִידָה הָיָה בְּתוֹךְ הַפֶּסַח אֲבָל הַהַגְעָלָה הָיָה קֹדֶם פֶּסַח. (קיח) וְאִם הַיְרִידָה הָיָה גַּם כֵּן קֹדֶם הַפֶּסַח נִתְבַּטְּלוּ הַמַּיִם בְּשִׁשִּׁים בַּמַּיִם שֶׁבַּבּוֹר, (קיט) ב]וְיֵשׁ מַחְמִירִין דַּאֲפִלּוּ אִם יֵשׁ שִׁשִּׁים נֶגֶד הַמַּיִם אֵין לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּאוֹתָן מַיִם לְכַתְּחִלָּה כֵּיוָן דְּאֶפְשָׁר בְּקַל לִמְצֹא מַיִם אֲחֵרִים: אָסוּר לִשְׁתּוֹת מֵימָיו. וְאִם עָבַר וּבִשֵּׁל מֵהֶם תַּבְשִׁיל, כָּתַב הַפְּרִי מְגַדִּים (מש"ז ס"ק יח) דְּיֵשׁ לְהַתִּיר (קכ) אִם הוּא הֶפְסֵד מֻרְכָּבָה כֵּיוָן (קכא) דְּהַהַגְעָלָה הָיָה קֹדֶם פֶּסַח: (סז) בְּשִׁבְיל שֶׁנִּתְעָרְבוּ. פֵּרוּשׁ אַף לְהַמַּתִּירִין צוֹנֵן לְעֵיל מִשּׁוּם דְּאֵינוֹ נוֹתֵן טַעַם כְּלָל, מִכָּל מָקוֹם הָכָא אָסוּר דְּעַל יְדֵי שֶׁנִּתְעָרְבוּ הֲרֵי גּוּף הֶחָמֵץ מְעֹרָב בּוֹ. אִם נִמְצָא גְּרִיעֵינִי תְּבוּאָה בְּבֹאֵר מַיִם בְּפֶסַח אֲפִלּוּ לְהַמַּתִּירִין בְּצוֹנֵן, דְּשָׁמָּא נִכְבַּשׁ בְּתוֹכוֹ מֵעַת לְעַת וְהָוֵי כָּבוּשׁ, וּמִכָּל מָקוֹם לְזַהֵר בְּכָל מַה דְּאֶפְשָׁר שֶׁלֹּא לְהִשְׁתַּמֵּשׁ בְּאוֹתָן מַיִם בְּפֶסַח אֲפִלּוּ לְהַמַּתִּירִין בְּצוֹנֵן, דְּשָׁמָּא נִכְבַּשׁ בְּתוֹכוֹ מֵעַת לְעַת וְהָוֵי כָּבוּשׁ, וּמִכָּל מָקוֹם

שַׁעַר הַצִּיּוּן

(קיג) מִפְּרִי מְגַדִּים (א"א) אות כ"ה: (קיג) מַאלְיָה רַבָּה (ס"ק כט) וּפְרִי מְגַדִּים (שם ס"ק כד): (קיד) פְּרִי מְגַדִּים (שם): יג (קטו) מָגֵן אַבְרָהָם (ס"ק כט): (קמז) חק יַעֲקֹב (סק"ק מג) וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים: (קיח) אַחֲרוֹנִים: (קיט) מָגֵן אַבְרָהָם (ס"ק כד) בַּ"ח (סי"ב): (קכ) וְדַע דִּשִׁיטַת הַגְּרָ"א, דְּהַמְחַבֵּר מַיְירֵי דְּגַם הַהַגְעָלָה הָיָה תּוֹךְ הַפֶּסַח, וּמַה שֶּׁכָּתַב יוֹרֶה מִבְּעוֹד יוֹם הַיְנוּ קֹדֶם הַפֶּסַח, וְכֵן מַשְׁמָע בְּפְרִי מְגַדִּים (שם) דְּאִם הַהַגְעָלָה הָיָה בְּתוֹךְ הַפֶּסַח אֵין לְהַתִּיר אֲפִלּוּ בְּהֶפְסֵד מֻרְכָּבָה: (קכא) וְכֵן הוּא בְּאֵר הַגּוֹלָה (ס"ק ב) וְכֵן מַשְׁמָע בְּמַחֲצִית הַשֶּׁקֶל (ס"ק ב) וְכֵן מַשְׁמָע בְּכָל הָאַחֲרוֹנִים שֶׁלֹּא הִזְכִּירוּ כְּלָל הֶתֵּר בְּהֶפְסֵד מֻרְכָּבָה, וְכֵן מַשְׁמָע בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה (ס"ק ב) וְכֵן מַשְׁמָע בְּשַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה (ס"ק ב) וְכֵן מַשְׁמָע בְּשַׁעַר הַצִּיּוּן (ס"ק ב) וְכֵן מַשְׁמָע בְּכָל הַפּוֹסְק